

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
 6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
 an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
 4 fr. 50 cm.
 Foaie apare în fie care
 Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:
 Un șir garmond:
 odată 14 fl., a doua
 oară 12 fl., a treia
 oară 10 fl.
 Tot ce privește foaia
 să se adreseze la: Re-
 dacțiunea și admini-
 stratiunea „Unirea”
 în
 Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 17 Noemvrie 1906.

Numărul 47.

In ajunul sinodului arhidiecezan.

Țara Bârsei, 12 Nov.

Peste 8 zile se vor întruni la Blaj părinții sinodului arhidiecezan. În număr restrins — prea restrins — se vor prezenta la centru cei chemați a face raport și a colabora cu sfatul lor la descurcarea multor chestiuni foarte actuale și de mare importanță pentru soarta bisericii noastre unite. Multe să vor putea spune și decide acolo, la centru, spre care ni sunt ochii noștri ai tuturor îndreptați, ca spre acei munți „de unde ne vine ajutorul”. Așteptăm cu toții și cu mare încordare să vedem rezultatul. În sinul bisericii noastre de prezent domnește o neliniște și nedumerire ici-colo tănuită, dar pentru cei ce au ochi de văzut și urechi de auzit, destul de lămurită.

Ca să nu vorbim de alte multe neajunsuri ale noastre, în ceea ce privește școala și viitorul ei, — ce vom fi noi fără de școală? — trebuie să ne întrebăm, că oare viitorul nostru al preoților, cum ni-să năzarește? Peste tot în patria noastră s'a ajuns că preoții tuturor confesiunilor s'au ingradit în privința dotațiunei, afară de noi preoțimea română gr.-catholică, peste capul căreia stă în veci nedispăruta sabie a lui Damocle, atârând a un memento. Sunt și eu idealist, din fericire ori din nefericire, asta-i altă chestie — și am nădejde în Dreapta preaputernică a Tatălui Ceresc, dar sunt momente, cari ne trag la pământ cu forță majoră și cu semnul întrebării: *Ce va fi cu voi mâne?*

Suntem noi ai poporului aceluia, cari ne chiamă „părinte” ori suntem condamnați a ridica ochii într'acolo, de unde să aleargă așa de mult, ca să fim pironiți? Firește că-i vorba aici de acel nervus rerum, pe care unii îl numesc ajutor de stat, iar alții deja s'au imprietinit așa de bine cu el, încât îi zic: tată și mamă, numai să fie cât de mare. Și poporul? ... Poporul acesta sărăcit ... până acum încă e bun și cu increderedere în noi. Cui vom sluji? Iată un punct, la care veneratul sinod trebuie să dea ră-

spuns și să-l aranjeze spre mulțămirea tuturor. Greu lucru, dar trebuie făcut.

*

Cauza moralității în popor este încă una dintre cele mai arzătoare. Legile politico-bisericești, au adus în sinul poporului nostru o adevărată confuzie. Alte popoară mai luminate știu ce va să zică căsătorie civilă și cununie bisericească. Poporul nostru cu greu să dedă la distingere și sunt comune, unde strădania preotului ajunge la nimic și unde căsătoria civilă pe contul celei bisericești cucerește mereu și mulțumește pe credincioși, — așa după împrejurări, căci zic unii, și asta-i dela împărăție.

Mai ales trebuie chibzuită în sinod modalitate mai ușoară față de acei, ce pe cale civilă sunt deja despărțiți. Știm, că cei mai mulți, pe cale civilă să despart pe motiv că unul sau altul a părăsit pe soțul legitim, motiv, care după canoane nu valorează nimic. Odată despărțiți pe cale civilă, foarte cu greu să lasă a fi convinși, că trebuie să se despartă și pe cale bisericească. Peste tot ei să tem de alt rând de spese. Să mai tem apoi și de proverbiala trăgănare a lucrului început, căci durere sunt încă și azi persoane intermediare comoade, cari socotesc că a amâna rezolvirea unei cauze, înseamnă însăși rezolvirea ei ... Noi însă cei, cari suntem în nemijlocită atingere cu părțile, știm ce va să zică a purta cu vorba de azi pe mâne.

Ori-oe s'ar zice, dacă vrem, ca să nu rămânem în mijlocul poporului fără de nici o influință, și dorim să ne asculte și în viitor, procedura greoaie și cu multe încunjururi a despărțirii de până acum trebuie eliminată și aflată o cale și puțin costătoare și foarte grabnică, după care să se facă despărțirea bisericească neamându-să cu anii. Altfel vom ajunge acolo, încât peste 25 de ani vor fi părechi divorțate pe cale civilă și căsătorite pe cale civilă, singur pe cale civilă, în mare majoritate, și atunci degeaba va fi cuvântul nostru la popor.

E ușor a susține că canoanele sunt canoane și nu se pot schimba. Nici nu trebuiesc ele schimbate ci calea care duce la ele modificată și

simplificată. Și aceasta în interesul deobște al bisericii noastre și a poporului însuși pe care îl păstorim.

*

Nu, de mai puțină importanță este datorința ce avem ca să creștem și eventual să creăm fondurile cu menirea de a fi cel puțin pentru viitor de mare ajutorință dacă ele ne lipsesc acum. Fondul de penziune al preoțimei este și trebuie să fie în altă proporție alimentat, căci așa nu va crește la talia ce i-se cuvine nici odată. Penziunea preoților neapți de serviciu și a preoteselor și orfanilor e derizorie. Învățătorii sunt în privința aceasta superiori nouă cu mult. Cvota ce plătim la acel fond pe an e prea bagatelă. Trebuie să facem odată săritura de care unii să pare a-se teme, dar în fond cu toții o aprobă. Să dublăm cvota anuală ce plătim acelui fond.

Băseanul.

Afaceri școlare.

— Un cuvânt către învățători. —

Starea materială a învățătorilor noștri, cari împreună cu preoții sunt condneătorii cei mai firești a poporului — așa de tristă și îngrijitoare, pune pe gânduri pe ori ce om serios, căruia îi zace la inimă bunăstarea și înflorirea învățământului popular. Căci n'o poate nega nime, că grija prea multă pentru traiul de toate zilele e în danna, învățământului, care în mare parte chiar din motivul acesta lasă așa de mult de dorit.

Se esplică dară ușor pașul luat de adunarea generală a învățătorilor români gr.-cat. ținută în Blaj, pentru ameliorarea sortii lor, înaintând o rugare la Consistoriul mitropolitan, pentru a fi la timpul său așternută sinodului arhidiecezan, ca acesta să rezoalve chestia în modul, care îl va afla mai corâspuzător.

Nu putem ști cum va rezolvi chestiunea gravă sinodul arhidiecezan, la care se adresează adunarea învățătorilor, dară modul cum a rezolvat-o aceeași chestiune congresul general al bisericii ortodoxe, ne inspiră temeri fundate, că și sinodul nostru arhidiecezan va rezolva-o asemenea, ridicând salariul învățătorilor dela 300 la 400 fl. anual. Dacă poporul nostru ar fi în stare de-a plăti aceea sumă, n'am avut nimic în contra: dar poporul nu poate să supoarte atâta greutate, o povară așa de mare. Și așa se vor vedeă comunele sau școala silite să

recurgă în celea mai multe cazuri la guvern, ca aceasta din bugetul preliminar să acopere lipsele școalelor noastre confesionale. Iar aceasta ar fi un rău nespun de mare. Știm cu toții din experiență tristă, că guvernul magiar, condus de un șovinism orb, de utopia statului unitar magiar, nici când nu face naționalităților servitii, fără contra servitiu pe conta și în paguba limbei lor. Tot așa va fi și în cazul de față. Iată dar primejdia grea, norii grei, ce se ridică de-asupra noastră și ne amenință cu curo-pire și perire. Datorința sfântă a noastră a tuturor este, să abatem primejdia aceasta grea, să căutăm mijloace de-a încunjura răul, sau cel puțin a-i împedeca efectele rele, ce atacă fațăș existența noastră națională. Scopul acestor șiruri este să indice una din acelea mijloace, cari sum convins, că având noi însuflețire și entuziasm sfânt, va duce cauza la izbândă. Mijlocul acela e, să se facă o colectă publică pretutindeni între Români, adresându-se către inteligență și popor, ca să concurgă cu toții cu obolul lor pentru înființarea unui fond, din care să se ajutoreze, apoi pe rând toți învățătorii. Dar nu în modul obicinuit până acuma, prin rugări mai mult oficioase, apeluri reci lansate în public, ci așa, ca unul fie-care învățător să-și țină de datorință sfântă a fi un apostol înflăcărat al cuvântului în cercul său de activitate, unul fie-care să ia sarcina asupra-și de a bate la porțile inimelor generoase, și atunci lucrurile vor merge de minune. Se tratează de cauza lor proprie, așa dară zel trebuie și indiferența nu e locul său. Mai departe roage dâșii și pe alți mireni, cari să conlucre dimpreună cu dâșii spre acelaș scop. Câți mireni sunt doară, în cari bate un suflet, o inimă cu durere pentru nevoile neamului. Angajează și pe preoți, căci nu

dubitez de loc, că frații preoți în mare parte vor grăbi să-i sprijinească, să pună umăr la umăr și dâșii, numai să fie salvată școala noastră. Apoi câte petreceri populare sau pentru inteligență, reprezentațiuni teatrale, adunări, nu se pot aranja tot spre scopul ăsta și în cazuri de aceste toți contribuie cu drag. Mai departe în adunările, ce le-au despărțămintele învățătoresci, nu se poate colecta între învățători tot pentru fond? Cât de puțin să fie, nimic nu trebuie desprețuit: picurii cu strop cu strop fac a mărilor potop. În fine băncile n'ar putea ajuta și ele?

Iată iubită învățătorime modul cum îți poți asigura viitorul și poți salva și caracterul școalelor românești.

Foarte potrivit a adus adunarea generală a învățătorilor, ținută de curând în Blaj exemplul cu Asociațiunea, pentru care incurg bani an de an. Banii se adună însă numai așa, că despărțămintele lucră și își fac datorința.

Tot astfel dacă unul fie-care învățător va lua asupra-și sarcina de a lucra pentru interesul său se va face multă ispravă.

A.

Societatea de înmormântare a preoților. — Asupra acestei chestiuni ni-se scriu următoarele șire, pe cari le supunem atențiunii celor chemați: Prin ziaristică s'a fost sulevat idea de a să pune bază unei „societăți de înmormântare a preoților“. Considerând starea deplăorabilă, soartea amară, la carea sunt espusă maiortitatea familiilor rămase după moartea preoților, îngrijați de viitorul vitreg al văduvelor și orfanilor, nu numai că reclamă imperios punerea în praxă a unei atari societăți, dar preoțimea avem și obligațiunea sfântă de a ne îngriji de

ameliorarea soartei în viitor. În privința aceasta avem „fondul deficienților și viduo-orfanal“, cari nici pe departe nu atinge cifra corespunzătoare, de unde s'ar putea ajuta familiile preoților espuse, conform poziției și spiritului timpului.

Iar fiind-că la toate ocasiunile să accentuiască mizeria, în care sunt văduvele și orfanii preoților nostri, oare nu ar fi consult să se înființeze și o atare societate de înmormântare, carea ca scop mai depărtat să aibă în vedere și augmentarea fondului deficienților sau al văduvelor și orfanilor rămași după preoți? Sunt în Arhidieceză peste 700 preoți, la cari adaugându-se gremialistii, și contribuind de fie-care caz de moarte 1 cor, s'ar încassa o sumă destul de considerabilă.

Ce privește modalitatea și compunerea statutelor, trebuie luată în mână de factorii competenți din centru, iar din incidentul convocării sinodului arhidiecezan din 22 Nov. s'ar putea forma din partea delegaților nostrii obiect de discuție, căci în timpul prezent idea de a ajuta preoțimea noastră, între împrejurările noastre sărace, pe ori-ce căi posibile, nu numai că e bună și dreaptă, dar e o mare necesitate și o mare datorință a noastră a tuturor.

S'ar putea procura și liturgii și eu euget că nici un preot nu ar pregeta de a persoși 20 liturgii în tot anul cedându și stipendiul tot în folosul fondului deficienților și viduo-orfanal, prin ce dela 700 preoți s'ar da frumoasă sumă anuală de 14.000 cor., prin ce s'ar alimenta în mod considerabil respectivele fonduri, pe lângă aceea ce mai contribuim.

Prin înființarea societății de înmormântare și prin augmentarea fondului defic. și viduo-orfanal în modul indigitat, familiile preoților cel puțin pentru un timp ar fi asi-

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

IV.

Câte ceva din București.

Martia, după a doua conferință de lămurire și esplicare a dlui Iorga, asupra Bucureștilor, pornim în grup la vizitarea așezămintelor mai de frunte, înainte de amiază sub conducerea dlui Vasile Mihăilescu, profesor la Craiova, iar după amiază a dlui Bănescu, profesor tot acolo, oameni tineri, amândoi, cari veniseră la București la congresul corpului didactic, ce se ținea atunci. În notițele, ce vom da, nu pot urma, firește, cu o descriere amănunțită, după regiuni, ci ceea-ce am văzut numai, căci un oraș estins ca București nu se poate cunoaște într'o zi donă. *Bisericele* Bucureștilui, e ceea ce te nimește mai întâiu, prin numărul lor mare, prin arhitectura și pictura lor. Biserici mari, spațioase, ca într'alte capitale, nu affi. Așa zisele biserici catedrale nu se affi. În înțelesul celor din apus. Dar în schimb affi alteceva. Fie-care din bisericile acestea, e o podoabă, o bogăție de pictură pe pătate, de icoane, de iconostasuri, cum nu și-ar trece prin minte, când le vezi numai din afară. Atâta bogăție de colori, atâtea scumpeturi la icoane, te face să crezi că toate acestea clădiri vin din vremea, din care s'au adunat la „culă“ atâtea relicvii, când voievozi ori boeri puternici, înzestrau astfel locașurile

Domnului. La intrare pridvorul spriginit de colonne, unele foarte frumos sculptate, cu înfloriri, ce-ți amintesc chindesiturile de pe mânecele iilor, ori de pe bățele ciobănești. — pe boltitura cărui pridvor, ori de-asupra ușii se vedeă preasânta Treime, triumghiul în mijloc cu ochiul, de-asupra cu porumbul. În unda bisericeii, de amândone părțile pe pături chipuri de-a fundatorilor, în bătrânul costum boeresc, ori sfinți patroni ai bisericeii. Paralelogramul bisericilor noastre, la bisericile din București se schimbă, de ambele părți, de done-ori în semiarcuri până la iconostas. Și fie-care pătate, fie-care boltitură, e acoperită de o pictură severă, de multe-ori foarte frumoasă, și aici văd mai întâi pe Hristos pantocratul în stilul, în care pentru noi l-a redat mai întâiu pictorul Smigelschi. Bogata auritură a aureolelor a rămas curată, aproape în toate părțile, și la picturile celea mai vechi. — Semiarcurile cu boltiturile lor contribuie foarte mult la o acustică puternică, clară. Iconostasele prevalează în număr celea drepte. Abia la 2—3 biserici am văzut catapitezme, ce se apleacă întâi în unghiori, — două și patru, și numai apoi iasă în linie dreaptă, la mijloc. Celea mai vechi iconostase, structura lor, până și dela mica bisericuță a lui Bucur, samănă cu a catedralei din Blaj. În privința picturii însă nu, fiind celea mai reușite, și în tot cazul mai bogate. Biserica s. Spiridon, Mitropolia, Domnița Balasă sunt celea mai frumoase, și aceasta din urmă și cea mai bogată. O judecată îți faci, fără să vrei, cercetând acestea biserici: poporul românesc e un popor mic, — cel puțin cum a trăit și trăește și azi despărțit politicește, n'are opere mari,

n'are clădiri estinse, care se impun prin măreția lor. Dar în tot ce a produs sufletul poporului românesc se vede acelaș simț desvoltat artistic, acelaș gust fin, acelaș idealism și aceeași poezie. Ca și când, conștiu că n'are să ducă în lume un rol mare, ca o națiune puternică prin numărul său de zeci de milioane, — și-ar fi dat toată silința ca să-și înfrumseteze cuibul său, să nu-i fie urât acasă, deși i-e casa mică.

Lângă Mitropolie e camera deputaților. E închisă, și abia târziu îmi aduc aminte, că am un bilet din Sinaia dela un domn, care, după spusa d-sale, mi-ar fi deschis ori-când ușile încuiate. Seminarul de lângă mitropolie e unul din celea mai curate și mai pompoase din câte am văzut. Nu departe e bisericuța lui Bucur, părăsită, plină de tortul paingeniilor, cu un iconostas drăguț, care aduce prin structura mai mult cu a catedralei din Blaj. Zugrăveala de pe pături însă e ștearsă de cursul vremilor. — și întreaga clădire poate că nu va mai ține mult. În biserică „Domnița Balasă“, și-e dat să vezi chipurile sfinților în argint, lucrare cu o artă, pe care azi, în fuga aprigă, ce se observă la ori-ce muncă, nu ar mai putea nimeni s'o urmeze. În altare chivoturi atât de bogate ca celea espuse la „culă“ nu se mai întâlnesc. În celea mai multe din acestea biserici, în tindă lângă pături, dorm în mormintele de piatră boerii cititori, ori de-adreptul domnițe și domni ori soții de domni. Iar de-asupra slova chirilică însă un întreg pomelnic, cu tăetura lor îngrijită.

În drum ne oprim să cercetăm școala normală, unde affi cel mai desăvârșit aran-

gurate pentru ziua de mâne. Noul-român, în 14 Novembre 1906. — *Alexandru Bugner*, preot.

Vorbe slabe. — În timpul din urmă iar a început a se strecura prin coloanele ziarelor noastre câteva vorbe slabe, despre biserica noastră. — pe cari nu ni-e permis să le lăsăm să treacă numai așa.

În „Tribuna“ dela Arad, s'au scris vorbe grele, contra a doi arhierei uniți, din prilejul serbărilor lui Rakoczy, cu toate, că nici scriitorul acelor șire nu-și va putea da bine samă, ce păcat mare național au făcut acei doi arhierei? Și în acelaș timp se face despre ce au făcut din acest prilej, Episcopilor ortodoxi. Tot acolo, se înferează vicariul Tit Budu și alți preoți români uniți din Maramuraș, pentru că ar fi fost la Cașovia, deși e o scornitură stupidă toată știrea despre asistarea vicariului și a preoților uniți la acele serbări. În acelaș timp însă, nu se pomenește nici cu un cuvânt, că feciorul mitropolitului dela Sibiu, încă a fost trecut în șirul celor ce au fost la Cașovia.

În „Gazeta“ se reproduc după „America“, ziarul neunit din noul continent, — o serie de invinuiti contra părintelui Dr. Epam. Lucașiu, că-i celibe, că umblă ras, că are scanne în biserică, și alte prostii, dar redacția nu află nici un cuvânt, să blameze pe autorul acelor vorbe slabe, pe aventurierul Moise Balea, ajuns din zarzavagin preot neunit pentru românii din America. În acelaș timp uită să revină asupra scandalului întâmplat la Comloș cu prilejul îngropării regretatului Dr. Maior, și nu ia nici o notiță, de rol estrem de blamabil a preotului Oorean, care a luptat din răspuțeri, ca uniții din Cianadul-sărbesc să nu capete loc de biserică.

În „Orizontul“ se spune, că uniții primesc ajutorul dela stat decursive în luna Decembrie, „deși Ordinariatul îl capătă în Ianuarie“ și ca „10—11 luni fructifică acest capital în favorul preoțimei din centru în băncile românești.“ Ce vorbe slabe! Suntem gata să dăruim 1000 cor. din toată sărăcia noastră pentru ori-ce scop, dacă ni se va putea dovedi, că la Ordinariatul din Blaj a sosit un ban din ajutorul de stat pe anul curent. Și dăm altă mie de cor. dacă ni-se va indica preoții din gremiu. Ingrășați din cametele acestui capital, care se distribuie în cel mult două luni pe câtă vreme, nici o bancă nu-ți primește spre fructificare sute de mii. Și în acelaș timp nu se spune nici cu un cuvânt de adevăratele gheșefturi, ce se fac aiurea cu banii de congruă.

Ce se facem, suntem făcuți se vede, să suferim, ca prin suferință să ne ridicăm. Și în legea dlui Iorga, în loc să trăim în bună înțelegere și să ne păstrăm forțele pentru nimicirea altor potrivnici mai periculoși, ne trecem timpul în centuri nevrednice de oameni cu minte. E foarte regretabil!

Ce sunt toate invinuirile de până aci? nimic altceva, decât pleve aruncată în ochii altora, ca să nu se vadă goliciunea și miseriile, ce se încențară. Poftescă dnii, cari nu pot dormi de uniți, să-și măture înaintea casei lor, căci ni e teamă, că murdăriile acuși îi vor astupa intrarea.

CORESPONDINTE.

Sfințirea bisericii din Cluj.

După aproape 2 luni de zile credincioșii noștri gr.-catolici din Cluj se văzură iarăși în biserică lor, zidită de nenitatu

episcop român unit Ioan Bob. Biserica, a cărei boltitură mai înainte cu 2 luni se crepase, a fost reparată aproape radical. Coloarea întunecoasă a interiorului ei, a fost înlocuită cu o culoare mai deschisă. În urma cărui fapt ea se înfașează nu numai mai luminoasă, ci pare-că și mai mare, ca mai înainte. Păreții, îngramădiți mai înainte cu tot felul de icoane, așezate însă în cea mai mare parte fără nici o simetrie, azi sunt acoperiți de mai puține icoane, așezate însă mai altcum, mai cu gust și mai simetric. Chiar și exteriorul a fost astfel reparat, încât se pare mai mult nouă, decât reparată.

Duminecă în 28 Octobrie n. la oarele 9^{1/2} dim. Preaon. dn protopop Dr. *Elie Dăianu* împreună cu cei doi capelani, Onorații Dr. *Iuliu Florian* și *Eugen P. Păcurariu* fac sfințirea apei, apoi protopopul stropind botează poporul credincios, care mânat de dorul ferbinte de a se vedea după atâta timp iarasi în acel sfânt lăcaș, de unde atâtea rugăciuni ferbinti, ridicată către Părintele îndurării și a toată darea cea bună abia mai putea să se miște de mult și numărul ce era.

La 10 oare se începe s. liturgie, servită de dl protopop și cei doi capelani, la care am avut fericirea, să auzim corul tinerimei române universitare, cântând cu un succes peste așteptare. Toată lauda o merită tinerimea noastră universitară pentru acest potrivit mijloc de a ridica solemnitatea zilei aceleia, în special însă recunoștință și mulțumită dirigentului corului dlui *Iustin Cl. Inga*, candidat de avocat, care după 3 ani de zile, de când lipsește din Cluj, și-a dat toată siliuța, ca să readucă la viață corul bisericesc al tinerimei noastre universitare, înființat mai acum 4 ani tot de dânsul. Rezultatul zelului, interesului și însuflețirii pioase a dlui Inga a fost, că după o pre-

jament, ce-l poți vedea Dl P. Gârboviceanu, directorul de-acum al acestui institut, ne conduce pretutindenea, și ne dă deslușiri, multămit evident de nimirea noastră. În refector însă se trece peste toate așteptările: mese cu table de marmoră. „Nu-i lux înțărăște dânsul, — e numai economie și bun pentru curățenie.“ Învățătorii cei mai buni, ce muncesc acum în targul țării românești, au eșit din acest institut. Nu-i mirare. Când se deprinde copilul de mic la atâta simț de ordine, ce stăpânește în jurul său, la atâta curățenie, și la o muncă supraveghiată cu bunăvoință, — și după-ce va eși, ca om în viață, numai acestea principii vor putea să-l conducă.

Ținem însă să vedem, cea mai înaltă instituție culturală românească: *Universitatea*. Aceasta, senatul (camera magnaților dela noi) și muzeul sunt sub un acoperiș. Dacă ar fi întreagă această ciădire Universitatea, ar fi destul de spațioasă pentru sale de propunere, pentru seminarele și laboratoarele, ce-s nesmintit de lipsă lângă o universitate. Dar așa, restrânsă numai într-o parte, e vădit prea puțin spațioasă. Senatul e închis, pecum și muzeul, dar în schimb grădina muzeului e liberă, și așa putem vedea părțile din monumentul dela Adam-Clisi, ridicat în cinstea împăratului Traian. Așa complete săpături, dela puține zidiri romane să vor fi putut face. În piatră aspră sunt săpate chipurile luptătorilor de-odată pentru zămisirea — fără știrea lor, a unui nou popor. Romanii în chipul, sub care-i cunoaștem și dintr'alte locuri, dacii cu barbă și păr lung. Fără voie, la privirea chipului oșteanului dac, îmi vine în minte înfățișarea împăratului Constantin, așa cum e

pus cu soția sa Elena, ne multe icoane rănlucate de pe la noi. Cu poziția întreg localul, — unde se adăpostesc trei instituții, se poate mândri. În față loc deschis, un parc, statuia ecestră de metal a lui Mihail care s'ar părea prea mică, pitică oare-cum. Statuele lui George Lazar, a întâiului sâmbănător de cultură în România sub fanarioti, și a blândului bătrân Eliade-Rădulescu cel cu „scrieți băeți ori-cum, numai scrieți“, — cu capul dat într-o parte. Nu-i înca lume pe la universitate, căci cursurile nu s'au început încă. — și, ca pretutindenea, reparaturile se fac în acest timp pe sfârșitul vacanței.

Academia e frumoasă, deși nu se poate asemăna cu cea din Pesta bunăoară.

Dintre zidiriile publice cel mai atrăgător, mai cochet, și într'un stil neobiciuit e *Ateneul*. E într'un parc destul de spațios, unde așii busturile de metal a unora din scriitorii noștri. Și a lui Eminescu e acolo. Vestibulul jos e răzimat de foarte mândre columne, și încep deja de aci obiectele de sculptură, celea mai multe imitațiuni. La stânga îndată o bogată bibliotecă, și multe tablouri. Celea patru săli cu pictură de sus, a, b, c, d, sunt aproape goale. S'au dus multe la Palatul artelor. Iar sala d se vede că-i de tot goală, căci e închisă. Au rămas mai mult imitații de pictură clasică. Sala cea mare a ședințelor, a conferințelor și a concertelor, e bogat aranjată, cu loge ca la teatru de diferite grade, cu scaune umplute. De-asupra un cerc larg la poalele boltiturii, a rămas loc liber pentru o pictură viitoare: „scenele mai însemnate din istoria neamului românesc.“ Se înțelege, aici fiind vorba de istorie și nu de poveste, nesmintit

că vor trebui artiști așa de deosebiți de cei ce dau „Povestea neamului“ în arene, câtă deosebire e dela istorie la poveste.

Un catalog tipărit fți dă posibilitatea să cerci numele unuia sau altuia, care a făcut o imitație bună, atât la pictură, cât și la sculptură. Faceau însă rău vizitatorii, cari se uitau întâiu în catalog și cercau să afle pânza pe părete, — căci, cum am spus, celea mai multe erau duse la expoziție.

După asezămintele de cultură, trebuia să vedem *palatul regal*, să înțelege pe dinafară. Foarte simplu, dar chiar prin simplitatea asta, nespus de prietinos și atrăgător. Un paralelogram, cărui li lipsește o latură, paralela cu cea mai lungă. Nimic din noma svărlită pe cel din Buda, dar totuși par-că ai dori să vezi și aci un astfel de palat. Gărzi neîndurate, cari să nu te lase cu nici un preț să intri în curte, nu sunt. Le spui, că ești străin, și ei creștin bun, de-ai noștri, se face că nu te vede.

Se îndurase însă norii, de ne-au dat o ploaie rece, cu vânturi subțiri, așa că ne zoram din ce în ce, entreerând Bucureștii. Până la Cotroceni cine să mai meargă, mai ales că și linia de tramvai nu ducea până acolo. Plec însă, ori cât mi-ar fi venit să zgribor, dar am rămas prin grădina botanică, silit de ploaia, ce se descărcă furtonos să-mi caut un adăpost sub copacii, și descifrez inscripții latinești, atârinate de bețișoare unde și unde. Și după ce stă ploia, nu mai am curajul, să urc prin tină, ci mă întorc iar la tramvai.

La „Carul cu bere“, ar fi bine, mi-ași întâlni cunoscuți, dar cum să aflu eu acuma „carul cu bere“? Noroc că în București te poți adresa ori-cui pe drum, și-ți dă des-

gătire de 8 zile în câte un cîas, corul a cântat atât de frumos, precis și dulce, încât se vede pe fețele creștinilor noștri atât din elita înaltă, cât și din poporul de rând o plăcere, îndestulare și emoțiune sfântă. În deosebi ne-a delectat solistul dl *Nicolae Dămian*, student jurist, pe care avusem norocirea să-l aud și să-i gust toată dulceața și tot farmecul vocii sale și la serbările din Sibiu, din prilejul deschiderii muzeului național. Mai mult ne-a încântat și ne-a mișcat dl *Dămian*, cântând „Cuvine-se cu adevărat” și „Priceasna”, sub durată cărora biserica îndecășită de credincioși era stăpînită de cea mai mare liniște posibilă.

După sf. Evanghelie, dl protopop Dr. *Dăianu* urcă amvonul și pornind din evanghelia zilei (a sămăntorului), adânc emoționat, cu lacrimi în ochi și cu glasul tremurător în o preafrumoasă cuvîntare, cu adevărat avînt oratoric le tîlmăcește credincioșilor mîngăierea deosebită și marea bucurie, când se vede după două luni de năcaz și trudă, vorbindu-le iarăș de pe acel sf. amvon, de unde în decurs de un veac, slujitorii altarului Domnului, aruncat-au necontenit și cu mîna largă sămînta cuvîntului lui Dumnezeu. Arată în cunoscut-ai limbă dulce și frumoasă românească, cum Dumnezeu în nepătrunsele sale sfaturi dumnezeiești lăsată asupra noastră catastrofa îndurată prin ruina boltiturii și a unei părți din pereții bisericii, ca credincioșii gr.-cat. din Cluj să simtă mai tare lipsa înteiitoare a unei vrednice și acomodată case de rugăcinne și de jertfă necrutată, și așa să le deie ocazie de a aduce noane jertfe pentru acest sfînt locaș. Episcopul Bob — zice predicatorul, pentru a preveni piedecile ce i-le ar fi putut pune contrarii noștri firești în calea împlinirii propusului său nobil și sfînt, a zis că voește să zidească în Cluj numai un grînar.

Da un grînar. — continuă predicatorul — însă un grînar ceresc, plin de sămînturi, cari s'au scoborit din cer, de sus întocmai ca și mîna cea cerească, nu pentru nutrirea trupului acestuia peritor, ci pentru a nutri sufletul neperitor și vecinic. Episcopul Bob a zidit acest grînar, din care arăta s'a luat fără să se gate, și cu cât mai mult se lua din el, cu atât mai tare se înmulțea sămînta aceasta a cuvîntului și darului lui Dumnezeu. Constată apoi că afară de ce a făcut episcopul I. Bob, nimic nu s'a mai făcut aici din partea alor ai noștri.

Îndeamnă pe credincioși, ca înțelegînd în ruina boltiturii bisericii un semn dumnezeesc și punînd umăr la umăr fie-care se aducă după putință priosul lor de jertfă la acoperirea speselor reparării, cari întrec suma de 5000 cor. Arată în cuvinte elogiase cum Escel. Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi de Apsa, înțelegînd strimtoarea, în care au ajuns fiii sei sufletești din Cluj, trimise din casseta proprie suma de 1000 cor. pentru repararea bisericii, însoțindu-și acest dar bogat de o preafrumoasă epistolă pastorală îndreptată lor, pe care o ceteste acum a doua oară poporului. Aduce în legătură cu episcopul Bob, care mai înainte cu un veac a fost întemeietorul acestei bisericii, pe Escel. Sa actualul Mitropolit, care prin bogatul său dar bănesc și mai ales prin cuvintele calde isvorite din dragostea-i ferbinte părintească și interesul osebit cel poartă față de fiii sei sufletești din Cluj, acum după un veac se face așa zicînd renovatorul faptic și moral al acestei s. bisericii. Și înmulțindu-se acum numărul credincioșilor la de o mie de ori mare ca pe timpul neuitatului mecenat al uniților din Cluj, episcopul I. Bob se înțelege că a sosit timpul, ce nu se mai poate mult amîna, de a-și face și ei din propriile lor puteri

celea de lipsă împrejurărilor din zilele noastre de acum.

După s. liturgie dl protopop era așteptat în cancelaria protopopească de Spectații Domni: *Nicolau Nestor de Dezmir*, jude de tablă în penziune și curator primar, *Ladislau Pop*, asesor la sedria orfanală, *Vasile Hossu*, jude de tablă, *Dnii P. Bariș, Creța*, etc. curatori cari prin graiul elocvent al Spect. Dn *Ladislau Pop* îi felicită și-i mulțămesc dlui protopop pentru zelul, priceperea și străduința de fier, cu care a lucrat, ca biserica să le fie gata în un timp cu mult mai scurt, decît se putea aștepta. Își exprimă bucuria, mîngăierea și mîndria, când în persoana dînsului un conducător cu inimă mare, harnic și priceput, cum e dînsul. Și acestea cuvinte isvorite din suflet le încheie cu dorința de a-l avea și vedea mulți ani fericiți în mijlocul poporului, pe care au venit să-l reprezinte de data ace sta. La cuvintele călduroase și rostite cu emoțiune vedită de dl *Ladislau Pop*. — protopopul Dr. *Dăianu* răspunde, mulțumindu-le și declarînd, că cea mai ferbinte dorință a sa este ca ajutorat de dnii curatori, să muncească pentru binele și înaintarea poporului din Cluj.

Tendas.

Invitare de abonament.

Apropiindu-se sfîrșitul anului, rugăm pe toți abonenții noștri, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pre anii trecuți, să binevoiască a ne trimite fără amînanare prețul foil.

ADMINISTRAȚIUNEA.

lușiri, fără să fie surprins, că necunoscut, îl oprești așa de-odată în loc.

Aici văd mai întîiu pe dl *Coșbuc*, care aveă un teac de hîrtii în palton, poate material pentru revistă. Dlui trece dela o masă la altă, toți îl cunosc, toți ar vrea să-l aibă la masa lor, mai ales Ardeleii, ce au venit la expoziție. Dlui vorbește cu toți cu o vădită bucurie. Cine știe cu câte idile și balade s'ar fi îmbogățit încă literatura românească, dacă acest creator și măestru neîntrecut a lor, ar fi rămas în Ardeal. La o altă masă văd pe criticul literar *Chendi*, pe care eu mi-l închipuim cu totul altcum, mai tînăr.

Dar ploaia afară nu mai vrea să înceteze, răceala se simte bine, și pînă la curțir e destul de departe. Mai întîiu merg dar într'o trăsură, o birje, din București. La flacăra unui chibrit descifrez tarifa: un franc pentru o cursă mai scurtă de jumătate de ceas, în oraș, și-i dau muscalului să înțeleagă, că atîta o să-i plătesc.

Dar el smîncește de frîne, gata se oprească: că el ar putea tot așa de bine, să rupă tariful, ca alții, dar n'o face că-i om cinstit. Nu mă duce din doi lei. Când îl văd atât de convins, mă învoesc și plecăm mai departe, spunîndu-mi foarte pretinos numele zidirilor mai însemnate, pe unde treceam.

Iluminația stradelor, prin care trec, e destul de slabă, se vede că nici căile nu vor fi fost dintre celea de frunte.

Zina viața pe stradele orașului, îmi aduce aminte descrierea dlui *Slavici* despre viața din Neapole. Oltenii cu celea doue coșuri, ca niște cumpene uriașe, atârinate de ruda, ce le deșală umărul, trec pripiti

pe stradă, zbirînd numele negoțului cel are — struguri și poame — un strigăt din care o ureche neobicinuită nu înțelege nimica, ci mai curînd crede străinul, că Olteanul își bate joc de trecători. Dar astfel se înlesnește un lucru, mai ales într'un oraș risipit ca Bucureștii: poți cumpăra din drum, ori de unde, de-acasă poame și mici articli de bucătărie, legume bună-oară. În câteva puncte circulația se încurcă, se îngrămădesc peste olată trecători, trăsuri, tramvae trase de cai, încât ți-e teamă, că în toată clipa se poate întîmpla vre-o nenorocire.

Tramvaiul cu cai e plin de multe-ori, încât ți-e groază de grămada de oameni, ce-i acolo. Dar e bine că se oprește unde yrei să te cobori, și te poți urca și din fugă.

La teatrul național se da „Moș Ciocărlan”, ce-l cunoaștem din vara treintă dela Sibiu. Dar nici când nu te poți sătura de priveliștea acelu port gingaș, de câteva din motivele populare a muzicii, — care în întregime e departe de cântecile poporului. Public foarte numărös, deși când am fost, era mi-se pare, a treia reprezentație, și se spune că a plăcut, a captivat foarte mult și pe bucureștenii, ce au fost de față, mai ales nimbul cu totul național a celor ce se putea vedea pe scenă. Un dascăl de sat din România, zicea, că și în privința spriginirii artei naționale, trebuie să vie în România îndemnul tot din Ardeal.

Va fi fost cîndva astfel, dar azi când România a deschis o „expoziție națională română”, nu mai prea vrem dreptul și putința se ne gîndim la aceasta. Fără indoliență, în România, din propria putere a celor de acolo, se va întări tot mai mult convingerea și lupta pentru a desăvîrși în viața

publică, ceea ce au câștigat bravii soldați de pe câmpiile Bulgariei: independența, sub ori-ce punct de vedere, a țării. Și la aceasta o să vie îndemnul, dacă nu dînt'alt loc, apoi la vederea primejdii, ce izvoarește din elementul străin, atât în viață cât și în literatură și știință. Azi se fac expulsările în masă a patrioților greci, ce voiau, tot pe pămîntul țării românești să pue la cale o nouă Eterie, pentru visurile nebune a grandomanilor din Atena, cari numai la Aristotel, la Plato și Pericle se gîndesc. Nu va trece mult cred, și va veni o expulsare în masă a Ovreilor celor mai periculoși, a puternicilor arendași de moșii boerești, dacă nu altcum, apoi așa, că acești boeri nu-ți vor mai arenda nimic lipitorilor satelor. Poate să mai aibă încă trecere, cei ce cred — din ce motive ei vor și — că jidovii se vor asimila odată în poporul românesc, ceea-ce ar fi împotriva istoriei universale, și împotriva celei speciale a diferitelor țări, care au avut nenorocire să aibă în timpuri neoportune, bărbați, cari să judece astfel. Careva dela „Adevărul”, — despre care pare-mi-să chiar în zilele acestea de grea situație pentru foaia jidovită din țară cetesc că ar fi eșit din șirul colaboratorilor acelu ziar — îmi spunea că el crede cu toată tăria și asimilarea elementului jidovesc, și-mi aducea de pildă Franța și chiar Ungaria. Se înțelege dlui nu vrea să înțeleagă că în Franța ruptura cea mare intră biserica și stat au pricinuit-o chiar interesele jidovești, sub „farbă” de interese liberale, social-democratice, și nici nu putea pricepe, că ce se face azi în Franța cu biserica, e contrar ori-cărei libertăți din lume. Căci liberali, ori cât de liberali ar fi, tot ar putea să-și

Nr. 988—1906.

CONCURS.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, va da pentru anul școlar 1906—1907. un stipendiu de 200 cor. din „Fundațiunea Georgiu Boieru“ din Vad, pentru un elev de naționalitate română, ce urmează la vre-una din școlile medii din patrie, având preferință, în înțelesul literilor fundaționale, rudele fericitului fundator.

Cererile pentru acest stipendiu se vor înainta comitetului central al „Asociațiunii“ în Sibiiu (Nagy-szeben) str. Morii Nr. 6., până la 1 Ianuarie 1907. n. însoțite de următoarele acte:

- a) Certificat de botez,
- b) Certificat de pe anul scol. 1905—6,
- c) Certificat de paupertate,
- d) Actele, cari să constate înrudirea cu fericitul fundator.

Cererile întrate după terminul de 1 Ianuarie 1907. nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, în ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

Iosif Sterca Șulțiu
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu
secretar.

deschidă ochii și se vadă crucea, dar jidovul, dela cel ce adună zdrențe până la cel mai înalt rabin, până la toți membrii societății francmasonice — nu pot s'o facă aceasta. Și iarăși nu voia dnu să creadă, că cei mai aprigi mâncători de naționalități la noi sunt jidovii, cu presa lor. Și dacă adevărurile acestea nu vrea să le cunoască și admită, zădarnic i-ai spune că jidovul se îmbracă în ori-ce piele, numai ca pe sub ascuns să poată lucra pentru interesele neamului ales.

Dar se va face odată lumină, garanția cea mai puternică e, că înaintea românilor — în cea mai mare parte până acum, jidovul ori-cum să se ție de sus, e numai *dupâne*, și ori în ce haină s'ar îmbrăca, sperăm să avem totdeauna oameni, cari să-i simțească.

I. Agârbiceanu.

**Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.**

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Noutăți.

TELEGRAMĂ. Cluj, 17 Noem., 12 oare 20'. Redactorul responsabil al „Unirei“, dl A. C. Domșa a fost osândit pentru agitație politică la Slni temniță. — Vom reveni.

Premiul literar. Poetul Oct. Goga, din prilejul nuntii sale cu dș. M. Cosma, a născut la dispoziția redacției dela „Luceafărul“ 100 cor. în locul obicinuitelor invitări, ca premiu, care să se deie celei mai bune poezii și povestiri. Concursul e deschis până la 1 Ian. v. 1907. Bucățile mai bune, cu iscălitura autorilor se vor publica în revista. Vor fi preferite bucățile cu subiecte înalte din viața Românilor din Ungaria.

Hymen. Joi, în 8 Nov. n. crt. (ziua sf. Dumitru) și-a serbat cununia religioasă în biserica catedrală din Sibiiu, d-șoara *Elena Cunțan*, profesoară a școlii civ. de feite și fiica dlui profesor seminarial, *Demetriu Cunțan* cu dnu *Eduard Brabec*, c. și r. locotenent și prof. la școala reală sup. de stat din Troppau. Mirii, în loc de anunțuri de căsătorie, au dăruit 10 cor. fondului „Victor și Eugenia Tordășianu, pentru înzestrarea fetelor sărace.“

— *Vasilii Pop*, teolog abs. și *Aurelia Coste*, anunță cununia lor, care se va celebra la 22 Nov. n. a. c. în biserica gr.-cat. din Tihău.

— *Septimiu Ionaș*, teolog abs. și *Rozica Cânda*, anunță cununia lor, care se va celebra Duminecă, în 25 Nov. n. a. c. în biserica gr.-cat. din Totești.

— *Vasilii Barbul*, teolog abs. și *Helenă Stârlea*, fidanțați. Pom. Nov. 1906.

Știri literare. Din *Predicile lui Petru Maior*, a apărut vol. II. cuprinzând 20 predici ne toate sărbătorile anului. Volumul de 102 pag. costă 1 cor. și se poate procura dela administrația „Răvașului“ din Cluj. — *Despărțământul Cluj* a „Asociațiunii“, a scos de sub tipar patru cărți: Nr. 4. *Întâiul ajutor la nenorociri*, sfaturi medicali, mai ales pentru tractarea ranelor, de *Silviu Brânzeu*, preț 30 fil. — Nr. 5. *Cultivați pomi*, de *Vasile Ranta Buticescu* și Nr. 6. *Cum trebuie să lucrăm pământul?* de *Aurel Porut*, sfaturi economice, costă fie-care broșură 20 fil. — Nr. 7. *George Barițiu*, o frumoasă disertație de *Enea Zeflean*, preț 20 fil. Recomandăm aceste cărți ca foarte potrivite de a se distribui poporului, cu prilejul adunărilor despărțământelor. — „*Revista politică literară*“ nr. 3. apărut acuma, cuprinde articole interesante de *Dr. Aug. Bunea*, *Mihail Străjan*, *Agârbiceanu*, *Iosif Ciura*, *Lăpădat*, *Hodosiu* ș. a. O recomandăm cetitorilor noștri. — „*Luceafărul*“ după o îndelungă lipsă reapare dela Sibiiu în nr. dublu 17—18. cu versuri de *Goga*, *Cunțan*, *Borcia*, apoi o lungă povestire de *Agârbiceanu*, ilustrații de toată frumuseța: poetul *Goga* și mireasa lui, dl și dna *Vlăhută*, *Axente*, *chipuri* dela îngroparea lui ș. a. — Salutăm cu drag frumoasa revistă.

Filiala „Economului“ din Ludoș. În 19 crt. se va deschide în mod solemn în Ludoș, filiala băncii „Economul“ din Cluj, puse sub dirigența avocatului *Dr. Ioan Oltean*.

Vești bune. În 28 Octomvrie s'a sfințit fruntariul bisericii noastre în comuna *Piatra (Kőfarka)*. Acest fruntariu s'a făcut în aceasta parohie mică și lipsită de mijloace numai prin zelul și înțeleapta chivernisire a preotului nostru *Iosif Murășanu*, fără vre-o greutate simțită de credincioși. Sfințirea

s'a făcut sub conducerea preotului din *Chiuza*, *Ștefan Rebrian* și alți patru preoți cu asistenta unui număr frumos de inteligenți și popor. Frumuseța sărbătorii s'a ridicat mult prin răspunsurile și cântările executate pe patru voci de către corul renunții de cetit și cântări din *Rebrisoara*. Nu putem trece cu vederea, să nu aducem mulțăminta noastră ferbinte coriștilor și conducătorului lor învățătorului *Demetriu Irini*, pentru acest preafrumos serviciu făcut bisericii noastre din respectul către locul natal al iubitelui lor păstor sufletesc *Anton Precup*. *Piatra*, la 4 Nov. 1906. — În numele curatoratului: *Ioan Roman*, curator primar.

Petrecere. Joi, în 22 Nov. a. c. se va da un concert, aranjat de membrii societății de lectură „*Inocențiu M. Ciain*“ a teologilor, cu concursul binevoitor al inteligenței din *Blaj* sub conducerea dlui prof. *Iacob Murășanu*, în sala de gimnastică a gimnaziului superior din loc. Prețul de intrare: loc. I. 2 cor., loc. II. 1 cor. 50 fil., stat 1 cor. — Suprasolviri marininoase se primesc cu mulțăminta. Începutul la 8 oare sara. — Cei ce din eroare n'au primit invitare, sunt rugați să se considere pe această cale de invitați.

Curs de dans și de boston a la Gentry s'a deschis pe timpul de 6 săptămâni, în care timp se vor învăța toate jocurile moderne și de salon. Pentru tinerime se va ține dela 5—7 p. m. — pentru cei adulți sara dela 8—10 oare. Inscrineri se fac la otelul „*Univers*“ dela 1—3 d. a. — *V. Edelényi*, învățător dipl. de dans.

Mulțăminta publică. La petrecerea aranjată în *Band* la 28 Aug. a. c. cu ocaziunea sfințirii bisericii an binevoitor a solvi peste prețul intrării: *Ioan Bucur*, preot *Sângeorgiu* 7 cor. *Vasilii Harșa*, preot *Milășel* 4 cor. *Nicolan Porav*, preot *Moisa* 2 cor. *Familia Birtolon*, Lăscud 3 cor. *Dr. Izidor Marcu*, canonic 10 cor. *Melintea Pop*, preot *Uroiu* 2 cor. *Iuliu Laslo*, preot *Sântlorinț* 1 cor. *Szekeress Béla*, *Band* 1 cor. *Egerházi István*, *M.-Bánd* 1 cor. *Văduvă Calian*, Șeulia 4 cor. *Emil Andreșan*, preot *Sântana* 1 cor. *Ilie Lup*, *Balintfalău* 1 cor. *Filon Recea*, Șeulia 2 cor. 40 fil. *N. N.* 1 cor. dela 16 domni câte 40 fil. Suma intratelor face 219 cor. 20 fil. a eșitor 98 cor. 6 fil. Venitul curat de 121 cor. 14 fil. s'a și predat curatoratului primar. Primească marininoșii binevoitori și pe calea aceasta mulțăminta publică. *Band* la 25 Octomvrie 1906. — În numele comitetului: *Ștefan Tămaș*, cassar.

Necrolog. † *Iuliu Ancean*, paroh gr.-cat., după grele și scurte suferințe, a murit în 4 Nov. a. c. n., în etate de 49 ani în al 22-lea an al fericitei sale căsătorii și preoții.

Odihnească în pace!

Pentru ce

iubește publicul Emulsiunea Scott mai mult decât uleiul de ficat de pește? Pentru că uleiul de ficat de pește de comun produce iregularități în digestiune și organismul suscepe foarte puțin din ulei, pe când Emulsiunea Scott, o dizolvare fiind de tot fină a uleiului de pește, încă și cel mai slab stomac o poate cu ușurință mistui; prin urmare uleiul de pește astfel pregătit e ca nutremânt și ca putere vindecătoare excepțională, dând viață și putere nouă organismului.

Marca de probă a EMULSIUNEI de SCOTT este pescariul ce poartă în spate un pește.

Cu provocarea la aceasta foaie, trimițând 70 fileri, în timbre postale, spe-dează gratis muștra

Dr. BUDAI EMIL,
városi gyógyszerész

(27) 2—12 BUDAPEST, IV. Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle 2 cor. 50 fil.

Se poate căpăta la ori care farmacie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de
Dr. AUGUSTIN BUNEA.

(Continuare.)

Nu mai umblați, dlor, a întuneca adevărul, ce l-am lămurit și dovedit mai limpede decât lumina soarelui în scrierile mele, că adevărat de când Ștefan-cel-Mare a pus mâna pe întinsul domeniu al Ciceului, de care se ținea și Vadul, iar domniii Țării-Românești pe domeniul Stremțului, de care se ținea și Geoagiul-de-sus, s'au putut înființa și s'au înființat două episcopii, una a Vadului în sfera de înrăurintă a principatului și Mitropoliei Moldovei, alta a Geoagiului în sfera de înrăurintă a principatului și Mitropoliei Țării-Românești, și dualitatea aceasta s'a păstrat până târziu după Mihaiu Viteazul, schimbându-se numai reședința vechilor episcopi de Geoagiu, mai întâiu probabil la Silvaș, și după aceea sub Mihaiu Viteazul de sigur la Bălgrad. Aceasta nu este o rușine pentru noi, ci un titlu de glorie, căci ne arată solidaritatea și unitatea culturală a Românilor din Ardeal și Țara-Ungurească cu cei din Țările-române. Rușine este numai a nu recunoaște adevărul, și a ține la născocitura unei Mitropolii cu nu știu câte episcopii sufragane, asemenea născocite.

Ce privește existența unor episcopate vechi în Transilvania, dl M. nu este în stare să ne aducă altă dovadă afară de scrisoarea Papei Grigorie IX. din 1234 adresată către regele Béla IV., unde se vorbește de niște pseudo-episcopi de ritul grecesc de pe teritoriul *episcopatului Cumanilor*. (Vezi: Hurmuzaki, Doc. I., pag. 132.) Episcopatul Cumanilor însă era dincolo de munții, cari despart Moldova și Muntenia de Ardeal. Prin urmare în scrisoarea papală nu se tratează de o ierarhie episcopască din Ardeal și Țara-Ungurească.

Mai adaugă dl M. (la pag. 6.) că „pe la 1456 în Transilvania *păstoria* vlădicul Ioan de Caffa“, ceea ce nu este adevărat, căci abia s'a furișat acest vlădică în Ardeal, el îndată a fost prins ca un tâlhar și scos din țară, ceea ce nu s'ar fi întâmplat, dacă ar fi existat în Ardeal o episcopie „ortodoxă“, fie și numai tolerată, nici preoții hirotoniți de el nu ar fi fost expulzați.

Este deci deplin lămurit, că toată „Scurta reprivire istorică asupra bisericii române din Transilvania“, cuprinsă în cartea dlui M. este o țesătură tendențioasă de neadevăruri, pe care numai niște ignoranți n'au putut-o pătrunde și s'au putut lăsa a fi amăgiți de aparențe, încât în „Telegraful Român“ (Nrul 107—1906), au numit cartea dlui M. „eveniment *literar*“ (!)

* * *

Dela pag. 17-26 dl M. vrea să ne dovedească, că George Brancovici, fratele și biograful mitropolitului Sava, „a fost un bărbat de stat și diplomat iscusit... care cu două sute de ani în urmă prevăzuse necesitatea de o îndrumare și apropiere a țărilor române către politica germană. Născut și crescut în Ardeal în sinul bisericii române, din ramura familiei despoților Brancovici deja romanizată, el e ardelean în sensul strict al cuvântului, un neaș român, cum îl caracterizează Sincai“.

Însuși dl M. ne spune, (la pag. 18.), că George Brancovici s'a născut în *Ineu* (Boros-Jenő) din comitatul Aradului, despre care comitat toată lumea știe, că nu s'a ținut și nu se ține de Ardeal. Ineu odinioară se ținea de comitatul Zarandului, care nici odată n'a făcut parte din Ardeal, ci din așa numitele „*Partium*“, ca și comitatele Solnocul-de-mijloc și Crasna, și ținutul Chioarului. Aceste „părți“ din regatul Ungariei numai prin întinderea stăpânirii voievozilor ardeleni peste granițele Ardealului s'au împreunat cu Ardealul, dar voievozii ardeleni nu le-au ocărmit în această calitate, ci în calitate de domni ai părților regatului Țării-Ungurești. „Părțile ungurene“ în 1693 au fost din nou adnexate la Ungaria și după mai multe prefaceri politice, vechiul comitat al Zarandului prin articolul de lege I. din 1877, fu contopit, parte în comitatul Hunedoarei, parte în

comitatul Aradului. Prin urmare dl M. grăiește neadevăr, când zice, că George Brancovici e „Ardelean în sensul strict al cuvântului“.

El de fapt a fost „Ungurean“. Ori ce om, care ca dl M. este de părere, că G. Brancovici este „urmașul despotului (sârbesc) George Brancovici († 1456.) în gradul al 7-lea în linie directă descendentă“, (pag. 28.) numai bătându-și joc de istorie, poate zice, că G. Brancovici a fost *neaș român*. Istoricii sârbești, nemțești și ungurești, toți fără excepțiune, îl țin de Sârb. Dintre istoricii români cei mai învățați și iubitori de adevăr, ca Cipariu (Acte și Fragmente, pag. 190 n. b.) și dl N. Iorga (Sate și Preoți, pag. 61.), recunosc adevărul istoric, că mitropolitul Sava și fratele său George au fost Sârbi. Și nici nu se poate altminteră, când este cunoscut, că George până și istoria familiei sale a scris-o sârbește și încă într'o epocă de înflorire a literaturii istorice române, apoi a lăsat-o moștenire Sârbilor, al căror despot a umblat să se facă. Un sârb „romanizat“ n'ar fi lucrat așa.

Un bărbat, care abuzând de încrederea principelui său și de misiunea sa diplomatică la Constantinopol, a conspirat cu vrăjmașii stăpânului său, apoi trecând în tabăra Nemților, i-a amăgit cu genealogii false și mincinoase, ca ei să-l creadă urmaș al despoților sârbești, un bărbat, care la urmă a voit să tradeze și pe Nemți, așa încât aceștia au fost siliți să-l prindă și să-l arunce în temniță, — toate adevăruri, cari apar destul de lămurit și din expunerea dlui Mangra, — un astfel de bărbat, pe lângă toată iscusința lui, nu se poate numi altcum, decât aventurier politic, căruia nici prin minte nu i-a trecut, să dea vre-o îndrumare politice române. Dl M. poate să laude pe un om, al cărui caracter samănă foarte mult cu al dsale. Căci și dsa s'a arătat câtăva vreme apărător al intereselor neamului românesc, care privia la dsa cu încredere, întocmai ca Apafy și Ungurii lui la George Brancovici. Și dsa a purtat ascunsă în inima sa ani îndelungați pofta după o coroană episcopască, întocmai ca G. Brancovici, care, după dl M., două zeci de ani a ascuns planul făurit împreună cu patriarhul sârbesc din Ipec, Maxim, în biserica din Adrianopol, de a-și pune pe cap coroana despoților sârbești. Pentru mitra episcopască și-a părăsit dl M. tovarășii săi de luptă și vederile sale politice, tocmai cum a făcut Brancovici cu Apafy și cu Ungurii. Dar precum Nemții au fost ageri și prevăzători și au știut să impedece pe George Brancovici în executarea planului său, tocmai când acesta se intitulă, cu îngâmfarea unui șarlatan, despot ereditar al Sârbiei, Bosniei, Misiei, Traciei, Bulgariei și al Sirmului, — titulaturi neîntemeiate pe trecutul istoric, — și-și întindea mâna spre coroana Sârbiei, tot asemenea și Ungurii, știind cât de mult se pot încrede în caracterul și virtuțile dlui M., i-au smuls mitra în clipa, când el o ținea în mână. Precum George Brancovici a scris o istorie mincinoasă, tot asemenea a făcut și dl Mangra, numai într'un lucru deosebindu-se unul de altul, și anume, că George Brancovici s'a rușinat să-și publice născocirile, virtute, ce dl M. nu o are. Nu este deci mirare, că dl M. îl preamărește pe G. Brancovici, după vorba latinească: „*Similis simili gaudet*“.

Dar, că frații George și Sava Brancovici n'au fost Sârbi dintr'o ramură a familiei despoților Brancovici, se vede limpede din genealogia mincinoasă, ce și-au făurit-o ei spre a înșelă și pe Sârbi și pe Nemți.

Cu privire la urmașii adevăratului despot George Brancovici († 1456), s'au făurit mai multe genealogii false, precum am arătat pe larg în „Ierarhia Românilor“, (pag. 249 și urm.) Insuși George Brancovici, fratele mitropolitului Sava, în genealogia, cu care a amăgit curtea din Viena, zice că despotul G. Brancovici († 1456) a avut un fiu cu numele *Grigorie*. Acesta a avut trei fii: Vuc Zmaj, *Lazar* și Grigorie. Dintre aceștia Lazar a avut trei prunci: Roxanda, soția lui Alexandru Lăpușneanu, voevodul Moldovei, *Dimitrie* și George. Dintre aceștia trei Dimitrie a avut doi fii, pe mitropolitul Sava și George Brancovici, aventurierul politic și scriitorul sârbesc mincinos. Astfel Sava și fratele său George ar fi descendenți ai bătrânului și adevăratului despot sârbesc George Brancovici în gradul al 4-lea. (Vezi: Talloczy, *Az Át-Brankovicsok, Századok*, 1888, pag. 691.) Dar că această genealogie este falsă, apare evident din împrejurarea, că *Lazar*, nepotul despotului George, dela

fiul acestuia Grigorie; nu este adevărat ca existent prin nici un document istoric, ci este un nume născocit de aventurierul George Brancovici. Istoricii sârbești, și alții, nu adevăresc cu nimica existența lui Lazar, de cât cu auctoritatea aventurierului George Brancovici. D-l M. se trudește, să dovedească că *Lazar* a putut exista. Noi concedem, că a putut fi și o sută de Lazari. Dar dela a *putea* fi până la a *fi* este distanță infinită. Că George Brancovici mințește, se vede lămurit din împrejurarea, că el afirmă, cumcă Lazar a avut trei prunci: pe Roxanda soția voevodului moldovean Alexandru Lăpușneanu și pe Dimitrie și George. De fapt însă Roxanda, n'a fost fiica lui Lazar, ci fata lui Petru Rareș voevodului moldovean. Prin urmare neexistând Roxanda ca fată a lui Lazar, n'a existat nici Dimitrie și George, ca frați ai ei și fii ai lui Lazar, și nici Lazar însuși.

Domnul Mangra, ca să salveze genealogia aceasta minci-noasă, recurge la altă minciună și anume zice, că Lazar fiul lui Grigorie „a avut fii pe Dimitrie și George, cari ambii au stat în serviciu la curtea lui Alexandru Lăpușneanu (1552—1561), cu care erau înrudiți după Roxanda soția lui Lăpușneanu, fata lui Petru Rareș și a Elenei.” Dar aventurierul George Brancovici atât în genealogia, cu care a înșelat curtea din Viena, cât și în genealogia, ce a dat-o în istoria s'a manuscrisă și o publică Sârbii, zice categoric, că Roxanda soția lui Lăpușneanu n'a fost numai înrudită cu Dimitrie și cu fratele acestuia George, ci au fost toți trei frați între sine și fii ai lui Lazar cel neexistent, iar Elena, soția lui Petru Rareș numai după genealogia minciunosului „Iacob Eraclide Despotul” ar fi fost fata lui „Ioan Eraclide, principele Sârbiei” (Xenopol, Ist. Rom. IV, p. 248), căci un principe al Sârbiei cu numele „Ioan Eraclide” n'a existat. Elena soția lui Petru Rareș n'a putut fi din familia despotului sârbesc adevărat George Brancovici, de-oarece dintre fiii acestuia nici unul nu a purtat numele de Ioan, iar dintre nepoții lui numai unul s'a chemat Ioan, care căsătorindu-se cu Elena Iaksich, a avut o singură fată măritată după Ferd. Frangepan, și nici un ficior (vezi Talloczy I. c. p. 691). Prin urmare Elena soția lui Petru Rareș, care se aminteste ca fată de despot sârbesc, a putut fi fata vre-unui domn puternic sârbesc, de cari erau mai mulți în țările sârbești.

Am văzut, că după genealogia, cu care aventurierul George Brancovici a înșelat curtea din Viena, adevăratul despot sârbesc George Brancovici a avut un fiu cu numele *Grigorie*. Acesta ar fi avut un fiu cu numele *Lazar*. Acesta ar fi născut pe *Dimitrie*, fratele Roxandei și al lui George. *Dimitrie* ar fi avut pe mitropolitul Sava și pe aventurierul George. Dar că genealogia aceasta este falsă, se vede și din împrejurarea, că în istoria manuscrisă a aventurierului George Brancovici nu se zice, că Sava și fratele său George ar fi fiii lui Dimitrie, ci ni se dă altă genealogie și anume: *George* fratele lui Dimitrie și al Roxandei a avut un fiu cu numele *Avram*, acesta un fiu cu numele *Dănilă*, Dănilă un fiu cu numele *Ioan*, iar acesta a născut pe Sava mitropolitul și pe George aventurierul.

Contradicția între genealogia mai scurtă, cu care aventurierul George Brancovici a înșelat curtea din Viena, și între genealogia mai lungă, care a faurit-o în istoria sa manuscrisă, este deci evidentă, căci mitropolitul Sava și fratele său nu puteau fi în același timp și fii ai lui Dimitrie și fii ai lui Ioan, și înrudiți, și în gradul al 4-lea, și în gradul al 7-lea cu bătrânul despot George Brancovici. Dar nici genealogia din istoria manuscrisă nu are temei istoric.

Se zice în această istorie, că *George*, fratele Roxandei și al lui Dimitrie, a fost trimis de Mihaiu viteazul ca sol în oare care afacere la principele Transilvaniei Sigismund și că acesta i-ar fi dăruit unele locuri de pe lângă Murăș, ca: Pâncota, Șiria, Aradul și Cenadul și Sigismund l'a făcut jupan (comite) al Ienopoliei cam pe la mijlocul veacului al XVI. — Minciuna este evidentă. Mihaiu Viteazul și-a început domnia la 1593. Sigismund Bathory a început a domni ca minoren la 1581. Prin urmare nici Mihaiu n'a putut trimite la mijlocul veacului XVI pe George în solie, nici Sigismund nu a putut da acestuia moșiile amintite. Astfel stând lucrul, *George jupanul* este o persoană istorică născocită, care n'a existat. Dăruirea moșilor amintite, cari de pe la 1387 au fost proprietatea familiei Losonczy, este exclusă prin dovezi pozitive, și anume: cetățile Pâncota și Ineu împreună cu domeniile lor pe la mijlocul veacului al 16-lea le găsim în posesiunea eroului dela Timișoara Ștefan Losonczy, care în 20 Iuliu 1552, cu o săptămână înainte de

moartea sa, le-a scris pe numele ficelilor sale Frosina și Ana, iar dacă acestea ar muri fără copii, cetățile și moșiile amintite aveau să treacă la nepoatele sale Clara și Dora, fetele lui Antonie Losonczy (Dr. Márki, Arad vármegye története I pag. 284-5). Aceste date sunt deplin documentate la Márki în locul acum citat, și prin urmare George nu a putut fi jupan în Ienopolea. În Ierarchia Românilor la pag. 256 din greșală am scris, că Ienopolea a căzut în mâna Turcilor în Iuliu 1552. Din greșala aceasta dl M. la pag. 22 face mare caz, cu toate că ar fi putut observa, că în argumentarea mea eu am accentuat mai ales împrejurarea, că Ienopolea nu se află în mâna născociților Brancovicești, și că aceasta împrejurare este adevărată de însuși Márki, chiar la locul citat de mine. Răutacios, cum este Cuvioșia Sa, spune, că am citat fals pe Márki și „că familia Losonczy s'a stins în linia bărbătească la anul 1552.” Este adevărat, că Losonczy István a murit fără a lăsa după sine feciori, dar domnul M. trebuia să aibă omenia, și să spună, că Losonczy Ștefan a lăsat moșiile sale prin act legal ficelilor, respective nepoatelor sale, pe cari în privința moștenirii le-a declarat de fii (fusittatta) și astfel moșiile familiei Losonczy n'au putut fi dăruite jupanului George. În 1566 cetatea Ineului a căzut în mâna Turcilor, cari au făcut din ea și din alte multe comune din jurul ei sandjacet turcesc (Márki I. c. II. p. 159, și pag. 3—4).

După istoria manuscrisă a lui George Brancovici, jupanul George a avut un fiu cu numele Avram *ca despot* (în lună, dar nu pe pământ), care în 1597 ar fi bătut pe Turci la Lipova și i-ar fi alungat până la Belgrad, de unde el a venit la Alba-Iulia, și ar fi fost primit cu mare pompă, și apoi s'ar fi întors în jupânia lui din Ienopolea. Câte vorbe, atâtea minciuni. Luptele dela Lipova s'au întâmplat însă în Maiu 1596, nu în 1597. Pe toți eroii acestor lupte îi cunoaște istoria adevărată, pe George Borbely, Petru Barabás, Francisc Thury, Ioan Kapráry. Turcii au fost fugăriți, nu de născocitul despot Avram, ci de însuși principele Sigismund Báthory (Márki I. c. II. p. 27 și urm.). În fața adevărilor expuse în Ierarchia Românilor (pag. 258), dl M. la pag. 40 tot mai are obrazul, să susțină, că Avram despotul „a luat parte în lupta contra Turcilor la Lipova în 1597”, adăugând în nota 6: „Diferința de un an nu alterează faptul.” Dar lucrul de căpetenie nu este anul, ci faptul însuși al luptelor, cari s'au dat toate fără concursul născocitului Avram.

Acestea sunt destule dovezi, că Sava și fratele său George nu sunt coboritori din familia adevăratului despot sârbesc George Brancovici (1427—1456), și că prin urmare ei nu sunt înrudiți prin acest despot cu familia Brâncoveștilor și Cantacuzineștilor din Țara-Românească, ci sunt nește Sârbi de rând. Numai dl M. poate vedea în lanțul de minciuni scrise de George Brancovici, și urmate de alții, fără a cerceta lucrurile, „un fond de adevăr comun” (p. 34), în loc de un fond comun de minciuni.

* * *

În capitolul III: „Brancoviceștii și Episcopia Ienopoliei” (pag. 36—46) d. M. ne spune, că „între 1608 și 1630 a existat un mitropolit a Belgradului (Alba-Iulia), Sava I. din familia Brancoviciilor.”

Am văzut mai sus, că după minciunoasa genealogie a lui George Brancovici, născocitul jupan al Ienopoliei, George, a avut un fiu cu numele Avram, născocitul despot al Ienopoliei. Avram a avut trei fii: Moise (episcopul Matei) Dănilă și George. Dănilă a avut trei fii: Petru, Lazar (episcopul Longin) și Ioan. Acest Ioan a avut pe Simeon (Sava Brancovici, mitropolit) și pe George.

De altă parte Moise, sau cu alt nume episcopul Mateiu, înainte de a se călugări, a avut un fiu cu numele Solomon, care este cunoscut cu numele de episcopul Sava pe la începutul veacului al 17-lea.

Despre episcopul Sava, minciunosul George Brancovici și după el alți scriitori sârbești spun, că pe la 1600 episcopia din Ienopolea s'a mutat în A-Iulia, fiind episcop Sava, și că atunci s'a pus fundamentul episcopiei dela A-Iulia. După Sava se zice, că a urmat Ghenadie la a. 1619, apoi Dositeiu la a. 1638 și apoi Ștefan la a. 1651.

Toate acestea sunt scornituri, iar cel mai mare neadevăr este, că Solomon Sava ar fi fost mitropolit, ori episcop în scaunul Bălgradului.

(Va urmă)

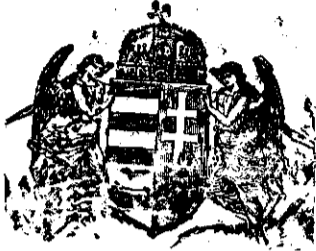
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

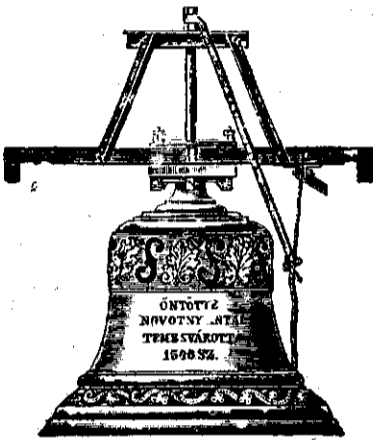
în Timișoara-Fabric

(8) 26 - 52

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

Prețuranturii ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 26 - 52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

De vânzare:

(25) 10—10

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, altuiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați	(Vegyes borfaj)	1000 buc. = 150 cor.
›	› Rizling italian	(Olasz rizling)	› › = 160 ›
›	› Zierfandl	(Ezerjó)	› › = 160 ›
›	› Silvan verde	(Zöld szylváni)	› › = 160 ›
›	› galbini	(Mézes fehér)	› › = 180 ›
›	› moi	(Mustos fehér)	› › = 180 ›
›	› goarneși	(Járdovány)	› › = 180 ›
›	› fetești	(Erd. Leányka)	› › = 180 ›
›	› Șmighiră	(Som, Furmint)	› › = 180 ›

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. = 22 cor.
›	› Gama Drome	› › = 27 ›
›	› Madelaine Angevine	› › = 22 ›
›	› Passatutti	› › = 24 ›
›	› Muscat Hamburg	› › = 28 ›

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 80 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs. de vierș din Aiud.

La comanda rog a se trimite ^{1/3} anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se speșele proprii. Reclamațiunile se iau în conșiderare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Declamări pœzii alese din autorii români pentru tinerimea din școalele populare. Prețul 40 fileri.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo 6 cor.
legat 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo 5 cor.
legat 8 „

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiū critic . . . . . —.90
3. Câte-va momente din începuturile bisericeii rom. de C. Auner . . . . . —.20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciū. . . . . —.12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan . . . . . —.16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu . . . . . —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. Cele două conștințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fil. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (18) 18—32

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare) 26

„Ți-am făgăduit, — dar în speranța că ai să te faci aici învățător. Această dorință a mea care mă stăpânește de șase ani, pentru împlinirea căreia mă rog lui Dumnezeu de șase ani în fiecare zi, și dela care aștept mântuirea pentru comuna noastră — dorința aceasta a inimei mele nu o pot jertfi“.

„O, Roză, dacă în adevăr mă iubești, nu poți să-mi ceri această condițiune!“

„Totuși, — tocmai de aceea fiindcă te iubesc din suflet și-ți vreau numai binele, mă încapăținez în această condiție. Tu nizuiești la regiuni înalte, vrei să te faci funcționar de stat, căpitan districtual sau poate chiar guvernator. O simplă fată dela țară nu se potrivește de soție cu un domn așa de sus pus. În cercurile înalte, unde s'ar învăța dl căpitan districtual, o femeie neîndemânatecă nu i-ar face multă onoare. Închipuiește-ți că este adunată la un loc o mare societate — tu strălucești în formă aurită, o mulțime de domni și doamne sunt prezenți, cari îți măsoară fiecare mișcare, fiecare pas după regulile etichetei și toți sunt deștepti și pricepuți în arta de a fabrica fraze frumoase și politicoase. Închipuiește-ți pe Roza lui Kehrwald din Schwanheim în mijlocul acestei societăți! Roza, care nici odată n'a cetit vre-o carte de complimente, care nu cunoaște regulile bon-tonului, care nu știe să spună un cuvânt mai poleit, — închipuiește-ți ce aer de nătângă ar trebui să aibă Roza în astă societate! Domnii eleganți ar da din umeri în semn de regret, damele s'ar uita la mine cu dispreț, și tu ai simți foarte viu umilirea de a avea o femeie care este de batjocura altora. — Prin urmare revocarea promisiunii mele ar fi o necesitate, — o poruncă a adevăratei iubiri“.

El se uită la ea cu mirare.

„Roză, stau înlemnit! Tu vorbești ca o înțeleaptă. De mult cunosc eu, ce e drept, deșteptăciunea ta și spiritul tău clar, — dar formele în care te-ai exprimat acum, trudează o cultură mai înaltă. De unde ai această cultură?“

„Vezi, în oarele mele libere cetesc de un an încoace operele bune creștinești, ce se găesc în bibliotecă tatăne-tău“, replică ea zimbînd. „Aceste excelente cărți și mai ales frumoasele romane și novele cari nu conțin nimica scandalos, au fost profesorii mei. Ele ne învață într-o formă ușoară, atrăgătoare la multe lucruri, caracterizează societatea actuală și trecută, plantează în inime sentimente de pietate, laudă virtutea, ne inspiră entuziasm pentru ea, și biciuesc răul. Multe lucruri am învățat eu dela acești maistri. Dacă ochiul meu s'a agerit întru cunoașterea pericolelor ce amenință căsătoria unui funcționar superior cu o fată dela țară, aceasta o mulțumesc tot cărților bune. Adevărat că pe lângă lectură nu mi-am neglijat nici datoriile economiei domestice“.

„Pentru mine este o adevărată revelație!“ asigura Toni. „Știam că lectură buna trebuie să influențeze binefăcător asupra culturai noastre, dar nu știam că și romanele pot să aibă asemenea efecte. În privința aceasta eu țineam cu bărbatul care a zis că romanele

sunt ca și ciupercile; chiar și cele mai bune dintre ele sunt nesănătoase“.

„Așa poate să judece numai un om care n'a cetit decât romane rele“, — răspuse ea. „Cărțile rele trebuiesc tot așa de puțin cetite, pe cât de puțin avem voie să le disprețuim pe cele bune“.

„Aceasta este adevărat!“ răspuse el scurt și privi gânditor înaintea sa.

Roza tăcu de asemenea și observă din trăsurile feței lupta ce se petrecea în sufletul lui.

„Roză“, începî el din nou, „nu pot înțelege refuzul tău de a peregrina prin această viață cu mine, uniți amândoi în credință și iubire. Fără să vreau a combate exactitatea zugrăvirii, ce ai făcut-o despre anumite cercuri sociale, trebuie să observ însă că judecata nedreaptă, ce ți s'ar face din partea unor oameni miopi, pentru mine n'ar constitui nici o umilire. Noi amândoi vom trăi pentru noi înșine, nu pentru alții. Iubirea noastră reciprocă este temelul fericirii noastre, care n'are nevoie să fie confirmată și de alții“.

„Așa cugeți tu acum, Toni, mai târziu ai cugeta poate altfel. Dar abstrăgînd de la aceasta, actuala ta nizuință, concepția ta despre viață, merg deja într-o direcție care nu este direcția mea. Tu te crezi prea bun pentruca să devii învățător. Tu crezi că știința ta este asvărlită, neproductivă și moartă în serviciul școlii populare. Tu crezi că nu poți aduce la valoare cunoștințele și talentele tale, decât pe căriera unui funcționar superior. Toate acestea sunt false cel puțin după părerea mea. Funcționarul superior este, ce e drept, mai văzut în lume, decât învățătorul rural. Pe ambițiosul e natural să-l ghidile, dacă o mulțime de oameni îți încovoale cerbicea înaintea lui și-i fac curte, poate mai mult de frică decât de respect față de dînsul, sau din alte considerațiuni de interes. Admit, că funcționarul superior la aparență are un cerc mai larg de influență, decât un învățător. Eu zic, la aparență, pentrucă în realitate nu este așa. Afară de preot abia mai există cineva care să exercite o influență atât de mare, ca învățătorul. El are conducerea copiilor din tineretea lor cea mai fragedă. El îi formează și-i educă pe copii, cari seamănă cu lutul moale, pe care-l formează mâinile sale. Simburii buni sau răi, pe cari el i-a sădit în inimile copiilor sunt indelibili, ei cresc împreună cu omul și adesea ori îi determină modul de cugetare pentru întreaga viață. Pentru aceasta avem ca dovadă comuna noastră. Harnicul și religiosul tău tată a educat tinerimea de aici timp de patruzeci ani. El le-a dat prin purtarea sa cel mai frumos exemplu. El a lucrat împreună cu preotul la formarea unei discipline creștinești. Cari au fost urmările? O tinerime morală din care au ieșit hărbați și femei evlavioase. Da, modelul de comună Schwanheim, este în mare parte opera tatăne-tău! Ar putea oare să facă așa ceva un funcționar superior, fie chiar un căpitan districtual? De sigur că nu. Acești oameni nu educă lumea, vocațiunea lor este mai mult externă. Și în defniv, gîndește-te, Toni, la meritele cele mari ale tatălui tău, înaintea lui Dumnezeu, continuă Roza. A fi educat tinerimea timp de patruzeci ani, pentru Dumnezeu, — ce merit colosal este acesta! Care funcționar se poate compara cu un învățător zelos și cu principii creștinești? Care

funcționar poate să se aștepte în asemenea măsură la recompensa eternă? Te conjur, Toni, se rugă dînsa cu înzistență. Nu te lăsa a fi influențat în alegerea vocațiunii tale prin tentațiuni ambițioase! Doar pe pămînt totul este vanitate și lucru trecător. Adu-ți aminte de momentele de acum șase ani, când ședeam amândoi aici și-ți promiteam, că am să te iubesc totdeauna, dacă te faci învățător! Cât de repede au trecut acești șase ani! Viața omenească este trecătoare, prin urmare trebuie să o întrebuițăm în mod cât se poate de vrednic. Întrebuițarea cea mai meritoasă pentru tine este, vocațiunea de învățător, educația creștinească a tinerimei. De aceea te rog din nou astăzi ca și înainte cu șase ani Toni, fă-te aici învățător!“ încheiă ea cu un zimbet blînd și cu o implorare intimă a ochilor ei strălucitori.

El ascultase cu atențiune încordată; se putea ceti pe fața lui că nici un cuvânt nu s'a pierdut, toate au căzut pe pămînt fructifer.

„Roza, tu ești periculoasă! Cine poate să-ți reziste!“ exclamă el. „Tu ai zugrăvit așa de frumos pe învățătorul, încât cineva trebuie să fie mîndru de a fi învățător“.

„Găsești, că am fost neexactă, exagerată?“

„Nu, — de loc nu! Concepția ta este în adevăr ceva ideală, dar ea corespunde realității“.

„Și acum, partea umbroasă. Toni! Contrastul tătăne-tău este Knack. Cu drept cuvânt îl numesc oamenii „Dracul în școală“. Acest dușman al religiunii strică cu desăvîrșire tinerimea“.

„Spre mîhnirea nespūsă a tatălui meu!“ „Iar părinții se năcăjesc de moarte din cauza necuviințelor și fărădelegilor copiilor“, continuă ea. „Împovărați cu muncă și cu griji nu pot să-și vadă de educația copiilor, ei nu pot să contra-balanseze activitatea lui Knack. Tu cunoști spiritul religios ce domnește în comuna noastră, dar ceea ce iese acum din școala lui Knack are să aducă numai rușine peste Schwanheim și să-i nimicească buna reputație. Nu mai încape nici o îndoială, că învățătorii nedemni și fără Dumnezeu sunt apostoli dracului, de aceea repet încă odată Toni, — aici te așteaptă pe tine cea mai frumoasă problemă.“

Urmează după cum ai văzut, că a lucrat tatăl tău, educă copiii pentru Dumnezeu și pentru o viață cinstită. Tu ai putea să devii salvatorul comunei noastre și ai avea parte de conștiința cea mai fericitoare și de siguranța recompensei eterne“.

„Tu vorbești, presupunînd lucruri cari nu există“, obiectă el. „Posturile de învățători sunt amîndouă ocupate“.

„Deocamdată“, replică ea. „Knack vrea să plece de aici fiindcă nu se mai poate menține. Elevii lui îl torturează și-l batjocoresc. De câte ori a avut el judecată din cauza destrăbălării copiilor! Acum a ajuns de-i sparg ferestrele, aproape în fiecare noapte. Knack dorește din toată inima să plece de aici. Dacă el se duce, tu poți să vii în locul lui. Eu aș fi foarte fericită“, încheiă ea cu privirile în pămînt, „dacă aș putea fi pentru tine, ceea ce a fost buna ta mamă pentru tatăl tău!“

(Va urma).

Spiritismul.

(Continuare).

V. Concluziune. Am văzut în cele de mai sus fenomenele spiritiste, cari sunt fenomene reale, iar nu închipuite. Vor fi și închipuiri; vor fi și înșelăciuni, și poate că în partea cea mai mare; dar sunt și fenomene adevărate, cari nu se pot trage la indoială, decât numai în cazul, când n'am admite fără numai ce am vedeă, ori când n'am admite nici chiar ce am vedeă, din motivul, că ne-am putea înșela ori am putea fi înșelați.

Fenomenele acestea spiritiste s'ar părea că ar clătina religia creștină, subsăpându-i una din baze: *minunile*; căci fenomenele spiritiste s'ar părea că ar fi în tocmă cu minunile. Și de aceea și zic spiritiștii, că dl Hristos ar fi fost un medium puternic, cum zice spre pildă Kardec¹⁾; medii ar fi fost și apostolii și în general toți făcătorii de minuni; iar minunile lor: fenomene spiritiste.

Dumnezeu însă nu ne poate lăsa să orbecăm în nesiguranță. Și de aceea, dacă face minuni, prin cari vrea să ne convingă despre voința Sa, trebuie să le aplice sigilul său, ca să zic așa, de pe care să putem cunaste minunile Lui și să le putem deosebi de prestigiile diavolești. Și de fapt și sunt semnele acestea caracteristice, de pe cari se pot deosebi minunile lui Dumnezeu de lucrurile minunate ale spiritelor rele.

a) Primul semn caracteristic se scoate din *natura* minunilor și a prestigiilor diavolești. Pentru că Dumnezeu e creatorul făpturilor și ca atare poate îndeplini atari fapte, pe cari nu le poate îndeplini nici o putere a naturii. Poate suspenda o lege generală a naturii; poate da viață cadavrelor; poate opri soarele, respective pământul în cursul său, etc. Diavolul însă nu poate face lucruri de acestea, pentru că el nu e atotputernic, nu e creator. El numai atâta poate face, ca să grăbească desvoltarea unor lucruri, al căror simbur se află deja în cauză; poate altera ori pune capăt unei mișcări, care poate fi alterată, respective nimică și de forțele din natură. Astfel, el va putea face să se desvolte o plântă în decurs de câteva minute, al cărui simbur însă existase de mai înainte; va putea produce fântăsmă, adunând moleculele din atmosferă, cari au în sine puțința pasivă de a se aduna; va putea altera, respective nimici senzibilitatea noastră, impresionând nervii; va putea face, ca omul să vorbească, inconștiu, limbi necunoscute, impresionând organele vorbirii, etc.; pentru că toate acestea pot fi produse și de cauzele naturale: de căldură, cloroformiu, cocaină, etc. Dar nu va putea da viață cadavrelor, pentru că nu e Domnul vieții.

Acum, dacă ne uităm la minunile Domnului Hristos, El a făcut minuni în tot felul de ființe; în *ființele neviețuitoare*: umbilând pe mare, demândând furtivei să înceteze, schimbând apa în vin, multiplicând în două rânduri pâinile, etc.; în *natura spirituală*: scoțind din oameni spiritele necurate; în *natura mixtă*: vindecând boalele oamenilor, cu cuvântul, prin simpla atingere, fiind prezent ori din depărtare, și înviind pe cei morți. Iar fenomenele spiritiste se reduc la: ridicări și învârtiri de mese și de alte mobile; produceri de sunete; schimbări de pond la corpuri; înălțări de ale

mediilor în aer; aduceri de obiecte neexistente în odaie; făcări și globuri luminoase; apariții de mâni și de picioare, ori de alte părți ale trupului omenesc; scrisori directe, fără nici o însemnătate; înflințări de ale mediilor asupra busolei; străbaterea unor corpuri printr'alte; apariții de spirite. Acolo avem *minuni peste natură* și în *contra naturii*; aci nu avem nici un fenomen, carele să întrecă puterile naturii.

b) Al doilea semn caracteristic se scoate din *urmările* minunilor și ale prestigiilor diavolești. Minunile, ori mai bine zis, urmările minunilor sunt totdeauna bune și *numai bune și statornice*, cum sunt de ex. vindecările; pe când vindecările spiritiste nu succed; iar dacă succed: ori se schimbă un morb cu altul, și în special cu de cele nervoase, ori nu se vindecă radical. Minunile lasă în sufletul omului, care le vede, *mângâiere, încurajare, zel la facerea binelui*, etc.; pe când prestigiile diavolești produc în om: *groază, apatie, lipsă de zel spre bine*, etc.; În fine mediul, cu ajutoriul căruia le-a făcut, simte *oboseală și stoarcere de putere*, cum am văzut la debutările mediei Eusapia Paladino. Aceasta este o dovadă nouă, că spiritul necurat nu lucră fără să se folosească de puterile naturii, în cazul de mai sus: de puterea fizică a mediei, căci în cazul acela puterea ei n'ar fi scăzut. El se folosește de puterile naturii, dar într'un mod nouă necunoscut.

c) Al treilea semn caracteristic e: *modul*, în care se fac minunile și prestigiile diavolești. Domnul Hristos făcea minunile demândând; și aceasta o făcea El publice: la aer liber, ori în casă, fiind prezent ori departe. Sfinții apoi fac minunile rugându-se, nu ca să le facă ei cu puterea lor, ci ca să le facă Dumnezeu, îndurându-se spre cel lipsit. În spiritism din contră avem ca recerințe: formarea lanțului, așezarea experimentatorilor în jurul mesei; iar în unele cazuri se mai recere: întunec ori lumină de jumătate. Spiritiștii vreau să producă un fenomen, și se produce altul; mediul de regulă trebuie să intre în transe; dacă nu succed fenomenele astăzi, se încearcă mâine. — La minuni *totul e serios*, la fenomenele spiritiste totul e *ridicol*: jucări de mese, trageri de urechi și de nas, pipări nedecente, infundări de dobă în cap, trântiri de mâni, loviri peste cap cu măsuta ori cu ghitară, vărsări de apă pe cap, ungeri cu materii urite, etc.; ori dacă nu sunt de răs sunt *de compătimit*, se înțelege, în cazul, când se întâmplă rele experimentatorilor.

d) Al patrulea semn caracteristic e: *scopul*. La minuni scopul e: *binele omului*, nu atâta cel trupesc, cât mai vârtos cel sufletesc: „*Fiule iertăți-se fie păcatele tale*“, „*griji să nu mai păcătuiești*“¹⁾; credința și increderea în Dumnezeu, vindecarea boalelor, mângâierea celor năcăjiți. Din contră scopul fenomenelor spiritiste este *câștigul și renumele mediului*, fiindcă ședințele sunt cu taxă de intrare. Un alt scop al acestora este *indestulirea curiozității* omenești și *distracția* oamenilor. Acestea sunt *scopurile mai de aproape* ale minunilor și ale prestigiilor diavolești. Pe lângă scopurile acestea mai de aproape, mai este un *scop mai depărtat*. Scopul mai depărtat al minunilor e instruirea omului în cunoașterea lui Dumnezeu și a datorințelor sale, cu un cuvânt: *premărirea lui Dumnezeu*.

(Va urma.)

¹⁾ Wolkenberg, op. cit. pag. 190.

¹⁾ Ioan, 5, 14.

Bibliografie.

A apărut:

„*Revista politică și literară*“. Anul I. Nr. 3. cu următorul sumar: Dr. A. Bunea, De ce se duc Românii în America. — Dr. C. Maniu, Critica filozofică a sistemului de guvernare din Ungaria. — Dafin, Chemare, (poezie). — Slăvescu, Inaugurarea stăuei lui Vasile Alexandri. — M. Străjanu, Egoismul, (Fragment dintr'un tratat asupra filozofiei lui A. Schopenhauer). — Al. Ciura, O săptămână în țară, (Note cu creonul). — I. Agârbicean, O excursie. — Șt. O. Iosif, Vremuri (poezie). — A. C., Cronica politică. — A. Lăpădatu, Un memoriu a lui Damaschin Bojinca cu privire la starea și organizarea învățământului public la Moldova, la 1849. — A. Melin, Feciorul popii Zaharie. — Luca Russu, Cronica artistică. — I. Br. Hodosiu, De ce se duc Românii în America, (Observări). — Redacțional.

„*Albina*“, Revistă enciclopedică Populară. Anul X. Nr. 3. din 15 Octomvrie 1906 cu următorul sumar: P. Gârboviceanu, Cântarea sau muzica. — Sofia Nădejde, Cât poate costă un chef. — Deschiderea liniei Constanța—Constantinopol—Alexandria. — Șt. C. Ioan, Amintiri din călătorie: Innsbruck. Congresul bisericii. — Dr. Galian, Sfaturi pentru economie. — A., Asociațiunea Transilvană. — M. Popescu-Ricman, „Cu musca pe căciulă“. — A. Vântul, Înșușirile elefantului. Inaugurarea unui sat de veterani. — V. S. Moga, Cronica agricolă, economică și comercială. Cronica săptămânii. Informațiuni. Bibliografie. — Sfaturi practice: Păstrarea semințelor de pomi. Stărpirea purcelilor. — Ilustrațiuni: Vederea orașului Innsbruck. Mormântul lui Maximilian. Muzeul Asociațiunii din Sibiu. Elefant domestic. — Pagina glumeață: Pălăria cocoanei.

„*Viața Românească*“. Nr. 6. cu următorul sumar: M. Sadoveanu, Mariana Vidrașcu (roman). — Cornelia din Moldova, Versuri. —

G. Bogdan-Duică, Scrisori de Alexandrescu (urmare). — I. Agârbiceanu, În luptă (nuvelă). — G. Ibrăileanu, Probleme literare (urmare). — D. P. Bogdan, Teoria electronică a materiei. — C. Morariu și prof. I. Cav. de Cuparescu, Viața Românească în Bucovina. Părți din Ist. Rom. Bucovineni. Problema răzășească. — I. Russu-Șirianu, Din Ardeal. Politica noastră memorandistă. — P. Nicanor et Co., Miscelanea. — G. I. Cronica literară. Arta și critica femeoină. — Ana Conta-Kernbach, Cronica pedagogică. Convorbiri școlare — Dr. Tatușescu, Cronica medicală. Regimul sării. — Căpitan Alexandru Sturdza, Cronica militară. Studii de psihologie militară. — Recenzii. — Revista Revistelor. — Mișcarea intelectuală în străinătate — Bibliografie. —

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.